

через бюджет фінансових ресурсів. Поєднуючи зазначені процеси, можемо зауважити, що принципи гендерної рівності повинні бути включені у бюджетний процес.

Отже, гендерно орієнтоване бюджетування є методом механізму забезпечення гендерної рівності, процесом введення в бюджетну політику гендерного компоненту, що впливає на всі сфери життя суспільства та передбачає врахування інтересів та потреб жінок і чоловіків, сприяючи таким чином через підвищення соціально-економічної ефективності бюджету економічному зростанню держави. До найбільш загальних властивостей гендерно орієнтованого бюджетування можна віднести те, що він: одночасно є процесом, результатом і способом; є одним із методів комплексного механізму забезпечення гендерної рівності та захисту прав людини; є комплексним гендерним підходом у бюджетній політиці; впливає на всі сфери життя суспільства; передбачає збалансоване врахування інтересів та потреб жінок і чоловіків; змістом до процесу формування бюджету є введення гендерного компоненту; сприяє зростанню ефективності бюджету; може використовуватися для різних рівнів і видів бюджету.

Список використаних джерел

1. Гаращенко С. В. Гендерне бюджетування як складова політичних механізмів сприяння забезпеченню рівності жінок та чоловіків. URL: <http://ekmailg.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6147.PDF>.
2. Гендерні аспекти бюджетування на місцевому рівні : практ. посіб. URL: <http://library.fes.de/pdf-les/bueros/ukraine/09511.pdf>.
3. Даудова Г. В., Таукешева Т. Д. Трансформація державних фінансів: гендерний бюджет. *Актуальні проблеми державного управління*. 2018. № 1 (53). URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-2/doc/2/04.pdf>.
4. Остріщенко Ю. В., Корнієнко Н. М. Гендерне бюджетування на місцевому рівні як інструмент підвищення ефективності використання бюджетних коштів. URL: http://www.ed.ksue.edu.ua/ER/knt/ee153_75/e153ost.pdf.
5. Грицай І. О. Принцип гендерної рівності та механізм його забезпечення: теоретико-правовий аспект : дис. ... д-ра юрид. наук. Дніпро, 2018. 543 с.
6. Гендерний бюджетний аналіз програм, які фінансуються з державного та місцевих бюджетів. Стислий виклад. Київ, 2016. 89 с.
7. Гендерно-орієнтоване бюджетування в Україні: теорія і практика : метод. посіб. Київ : Клименко, 2016. 92 с.
8. Проєкт «Гендерне бюджетування в Україні». URL: <http://grbproject.org>.
9. Пекінська декларація, прийнята на четвертий Всесвітній конференції зі становища жінок від 15.09.1995 р. *Бібліотечка голови профспілкового комітету*. 2005. № 5.

Грідіна Катерина Василівна

викладач кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СТАНОВЛЕННЯ ПРИНЦИПУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Основними цінностями Європейського Союзу (далі – ЄС, Союз), що закріплені в установчих договорах, серед інших є повага до людської гідності, свободи, рівності та поваги до прав людини. Беззаперечно, Союз підтримує захист прав людини.

Слід зазначити, що на початкових етапах свого існування діяльність Європейських Співтовариств спрямовувалася на забезпечення найтіснішої інтеграції держав-членів винятково в економічній сфері. Проте функції у сфері захисту прав людини в європейському регіоні поклалися на Раду Європи, зокрема, ключову роль у цьому контексті відігравав правозахисний механізм, заснований на положеннях Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Водночас Співтовариства не могли ігнорувати необхідність закріплення принципу захисту прав людини, який активно впроваджувався у національному праві держав-членів. Крім того, недотримання вимог захисту прав людини могло стати загрозою майбутньому просуванню європейської інтеграції, яка досягалася через реалізацію принципу верховенства права та прямої дії права ЄС [5, с. 325–326].

Неоціненний вплив на становлення принципу захисту прав людини здійснив Суд Європейських Співтовариств (сьогодні – Суд ЄС), незважаючи на те, що перевірка на відповідність стандартам прав людини не була головним завданням. Першочергове покликання Суду – захищати інтереси інтеграції [2, с. 279; 3, с. 88].

Тому вже у 1969 році у справі «Stauder» Суд ЄС визначив, що основні права людини як правовий принцип, спільний для всіх держав-членів, є загальним принципом права Співтовариства та має захищатися ним. Отже, захист прав людини був віднесений до числа загальних принципів права ЄС, яким має відповідати усе вторинне законодавство та дії органів й інституцій ЄС.

Першим актом, який офіційно визнав права людини на рівні Співтовариств, став Єдиний Європейський акт 1987 р. Згодом положення про необхідність дотримання прав людини, які виробив Суд ЄС своєю практикою, були викладені у Маастрихтському договорі 1992 р. Відповідно до ст. 6 Договору про Європейський Союз, «основоположні права, що гарантуються Європейською Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод і які впливають з конституційних традицій, спільних для держав-членів, є загальними принципами права Союзу» [1, с. 10].

Сьогодні практика з питань захисту прав людини виникає усе частіше та є доволі різноманітною. Вона важко піддається систематизації, оскільки Суд заповнює прогалини у праві ЄС стосовно прав людини в контексті справ, які він розглядає.

Практикою Суду встановлено, що він має захищати такі групи прав:

1) функціональні права. Це ті права, які закріплені в установчих договорах та направлені на досягнення цілей Союзу (принцип рівності працюючих щодо умов праці в державах-членах, недискримінації в організації спільних ринків виробників та споживачів);

2) основні права громадян Союзу або спеціальні права (право та вільне пересування та проживання, участь у виборах до органів місцевого самоврядування та Європейського Парламенту тощо);

3) основні права та свободи особистості в загальновизнаному їх розумінні (право власності, вільне здійснення економічної діяльності, право на свободу вираження тощо) [4, с. 243].

Можна сказати, що Суд ЄС своєю практикою створив неписаний каталог прав людини в рамках ЄС, який у подальшому був відображений у Хартії основних прав Європейського Союзу. Так, у Преамбулі зазначеного документа говориться, що метою Хартії є зміцнення прав, які впливають у тому числі з рішень Суду ЄС [1, с. 208]. Вона стала важливим етапом утвердження прав людини в рамках ЄС та свідчила, що Союз перетворюється із суто економічної організації на спільноту, яка опікується при цьому правами людини [4, с. 246].

Реалізація закладеного принципу захисту прав людини стала можливою завдяки існуючому в ЄС унікальному правопорядку, специфіка якого серед іншого об'єктивується завдяки розвинутим концепціям прямої дії та верховенства права ЄС. Крім того, позитивний вплив має наявна можливість притягнення до відповідальності держав-членів у разі недотримання зобов'язань, що впливають із приписів інтеграційного права, за допомогою централізованої процедури в Суді ЄС, а також за допомогою децентралізованої системи в національних судах. Унікальна *sui generis* природа Європейського Співтовариства, її справжня світова історична значущість полягає в такій характеристиці Союзу, як цілісної юридичної одиниці, що наділяє суб'єктивними правами індивідів та входить до національних систем права (держав-членів) у якості їхньої інтегральної складової [6, с. 67].

Таким чином, національну систему захисту прав людини, яка функціонує в державах-членах, доповнює система захисту на рівні Союзу. У становленні принципу захисту прав людини в Європейському Союзі неоціненну роль зіграв Суд ЄС. Саме Судом захист прав людини був віднесений до загальних принципів права ЄС і у подальшому набув закріплення в Договорі про Європейський Союз, Хартії основних прав Європейського Союзу та інших правових актах. Суд, що передусім покликаний захищати інтереси інтеграції, все ж таки проводить перевірку на відповідність стандартам прав людини. Практика Суду стосовно прав людини є непланованою, оскільки він заповнює прогалини у праві ЄС в контексті справ, які він розглядає. Крім того, захист прав і свобод людини здійснюється в межах Ради Європи, учасниками якої є всі держави-члени Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Буроменський М. В., Анакіна Т. М., Комарова Т. В. Основи права Європейського Союзу : нормативні матеріали / за заг. ред. М. В. Буроменського. Харків : Право, 2015. 328 с.
2. Капустин А. Я. Европейский Союз: интеграция и право. Москва : Изд-во РУДН, 2000. 436 с.
3. Энтин М. Л. Защита и обеспечение прав человека по праву Евросоюза : курс лекций. Москва : МГИМО, 2003. 126 с.

4. Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу : монографія. Харків : Право, 2010. 360 с.
5. Этин Л. М. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека : учебник для вузов / рук. авт. колл. и отв. ред. д-р юрид. наук, проф. Л. М. Этин. 2-е изд., пересмотр. и доп. Москва : Норма, 2007. 960 с.
6. Curtin D. The Constitutional Structure of the Union, a Europe of Bits and Pieces //Common Market Law Review. 1993. p. 67.

Гудим Інга Володимирівна
викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ В УКРАЇНІ

Зважаючи на чимало низку реформ сьогодення, своєчасне невиконання судових рішень породжують недовіру до судової влади, підриваючи авторитет держави та втрати самого сенсу правосуддя. Гарантоване статтею 6 Європейської конвенції з прав людини право на справедливий суд є необхідною умовою дотримання принципу верховенства права, закріпленого у статті 8 Конституції України. Гармонізація європейського законодавства до європейських стандартів, здавалося б, повинно підвищити рівень виконавчого провадження та стану виконання рішень українських судів, проте статистичні дані свідчать про наявні проблеми в цій сфері. Крім проблем законодавчого регулювання виконання судових рішень, велика завантаженість державних виконавців, недостатній рівень фінансування з боку держави породжують ілюзорне право громадян на доступ до правосуддя. Актуальність цієї теми полягає у тому, що завдяки поглибленому аналізу проблемних аспектів діяльності та законодавчого регулювання питання виконання рішень дасть змогу уникнути широкого кола проблем та наблизитися до європейського вектору ефективності виконання судових рішень.

Проблематикою примусового виконання судових рішень та якісної роботи органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень, займалися такі вчені, як: М. Авдюков, Ю. Білоусов, В. Бігун, С. Бичкова, Д. Валєєв, Є. Васьковський, М. Вікут, М. Жушман, В. Комаров, М. Треушніков, Г. Фединяк, Н. Шелевер та ін.

У Резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи «Виконання рішень ЄСПЛ» №1787 (2011) від 26.01.2011 року із серйозним занепокоєнням зазначається, що в Україні продовжують існувати основні системні недоліки, які спричиняють чимало випадків порушення Конвенції, що повторюються, і які серйозно підривають верховенство права. Ці проблеми пов'язані, зокрема, із хронічним невиконанням рішень іноземних судів [4].

Неефективне виконання судових рішень в Україні призвели до впровадження змішаної системи примусового виконання рішень та введення нового інституту приватних виконавців.

Зацікавлює позиція українських правознавців Центру політико-правових реформ, з якою варто погодитися: запровадження інституту приватних виконавців в Україні є однією з дієвих ідей реформування виконавчої системи [5].

З появою нового інституту приватних виконавців, виконання рішень поліпшили загальні показники правосуддя в Україні, але велика низка недоліків законодавчо-процесуального характеру гальмують строки виконання рішень, а в деяких випадках унеможливує їх виконання взагалі.

Хоча приватний виконавець і діє самостійно та, здавалося б, має реальну мотивацію до виконання рішення, істотним недоліком може стати нехтування правами боржників через бажання якнайшвидше завершити виконавче провадження будь-якою ціною. Цілком логічно, що закріплення у законодавстві чіткого переліку прав та обов'язків учасників виконавчого провадження допоможе уникнути перспективи нехтування правами боржників.

З іншого боку, на нашу думку, сторони виконавчого провадження також можуть впливати на виконання приватним виконавцем виконавчих дій по виконанню рішення через закріплене в Законі України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» притягнення приватного виконавця до дисциплінарної відповідальності. Така альтернатива блокування роботи приватного виконавця зводить строки виконання рішення нанівець.

Не менш важливою умовою роботи приватних виконавців є самостійне забезпечення себе